

Üniversite Üzerine Notlar...

Feride Saçaklıoğlu

Universitas

- Latince'de birlik, topluluk, lonca
- Stadium Generale kilise görevlilerinin ve keşişlerin eğitilmesi

S. Tanilli

Üniversite

Okulları 'fikirlerin tıpkı mallar gibi ihraç edildikleri atölyeler' olarak gören hocalar artık bilimin biriktirilmesinden değil yaygınlaştırılmasından yanadır. Hocalarla öğrencilerin örgütlendikleri loncaların adı üniversitedir.

Le Goff

İlk Üniversite

- Günümüzden yaklaşık 1000 yıl önce
 - 11. Yüzyılda Bologna'da
 - Katedral okulları
 - Bir kent kurumu olarak bilimin sekülerleşmesi
- Paris ve Oxford

Üniversitenin Görevleri

- Yeni akademisyen ve bilim adamlarının yetiştirilmesi
- Mesleki eğitimin, teknik olarak kullanılabilir bilginin üretilmesi
- Genel eğitim, entelektüel aydınlanma ve kültürel anlama

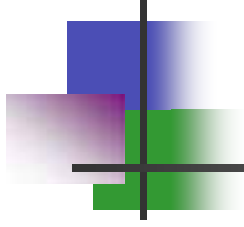
T. Parsons

Üniversitenin Görevleri

- Teknik olarak kullanılabilir bilgiyi üretip aktarmak
- Öğrencilerin işlevsellik üstü bir değerler sistemini benimsemelerine ve politik bilinçlerinin oluşmasına katkıda bulunmak
- Toplumun kültürel geleneğini aktarmak, yorumlamak, geliştirmek

J. Habermas

Kiliseden devralınan 'kutsallık' formunu seküler bilim alanına aktarıp 'bilim' dininin kilisesi oldu.

M.A.Kılıçbay

Özbudun ve Demirer'e Göre

- Üniversite bir ideoloji üreticisidir

Kilise Boyunduruğundan Kurtulma Mücadelesinde

- Yeni, seküler ve hümanist bir etiği kurumsallaştırılması

Özbudun, Demirer

Ulus Devletlerin Kurulma ve Kurumsallaşmasında

- Kadroları yetiştirme, biçimlendirme, ulusal değerler ve ulusalcı ideolojilerin üretimi ve yayılması

Özbudun, Demirer

Sömürgecilik Döneminde

- Toplum bilimlerinden idari yetiler edinme,
- Askeri teknolojilerin doğa ve toplum bilimleriyle kopartılmaz bağlar oluşturması

Özbudun, Demirer

II. Dünya Savaşı Sonrasında

- Müdahaleci ekonomi politikaların temelini oluşturan iktisat doktrinlerinin
- Sosyal bilimlerin kalkınmacı analiz ve projelerinin üretilmesi

Özbudun, Demirer

Neo-liberal Dönüşümün Desteklenmesi

- Bilimi yıkmak pahasına kendilerini birer Ar-Ge kuruluşuna dönüştürme
- Know-how pazarlama

Özbudun, Demirer

İdealleştirilmiş Üniversite Kavramı

- Toplumun
 - Üniversiteden
 - Öğretim üyelerinden beklentisi yüksektir

İ. Tekeli

Dünya'daki Dönüşüm

1. Sanayi toplumundan bilgi toplumuna geçiş
2. Fordist birikimden esnek birikime geçiş
3. Ulus devletlerden küresel dünyaya geçiş
4. Moderniteden postmoderniteye geçiş

İ. Tekeli

1. Sanayi Toplumundan Bilgi Toplumuna Geçiş

Bilginin;

- Anlamının ve işlevinin değişmesi
- Bir üretim faktörü olması
- Ticari meta olarak üretilmesi

İ. Tekeli

2. Fordist Birikimden Esnek Birikime Geçiş

- Elit eğitimden kitle eğitimine geçiş
- Sürekli eğitim

İ. Tekeli

3. Ulus Devletlerden Küresel Dünyaya Geçiş

- Devlet hizmeti sağlayan değil, düzenleyen
- Devletin ayırdığı payın azalması
- Üniversiteleri piyasa güçlerinin yönlendirmesi
–firmalaştırması–

İ. Tekeli

4. Moderniteden Postmoderniteye Geçiş

- Araçsal rasyonellik:
 - Bir toplumsal hedefi gerçekleştirmek için en doğru yolu bilimsel çözümler göstermektedir.
- İletişimsel rasyonellik:
 - Bilimsel bilgi üzerinde devletin tekelci durumunun değişmesi.

İ. Tekeli

Üniversitenin Özellikleri

1. Otonomisi yüksektir
2. Uluslar arası ilişkiler içindedir
3. Tek disiplin, tek ustanın hegemonyasına girmez
4. Muhafazakardır

İ. Tekeli

Kilise merkezli üniversite	Ulus Devlet Üniversitesi	Bilgi Toplumu Üniversitesi
Öğretim	Öğretim, araştırma, kültürel dönüşüm birlikteliği	Öğretim, araştırma, toplum hizmeti ayrılmış biçimde
Din adamları, az sayıda düşük gelirliler	Elit eğitimi	Kitle eğitimi
Öğrenci/öğretim üyesi loncası	Akademisyenler topluluğu bilginin sosyalleşmiş üretimi	Üniversitenin içi-dışı arasındaki farkın eridiği bütün
Meslektaşlararası yönetim modeli	Meslektaşlararası yönetim modeli, rektör seçiliyor	Kısmen meslektaşlararası, kısmen toplam kalite anlayışında, girişimci yönetim
Finansmanı öğrenci sağlıyor	Devlet finanse ediyor	Öğrenci, devlet ve piyasa koşulları içinde finansman
Eğitim dili Latince	Ulusal dilde eğitim	İngilizce'nin Lingua Franca haline gelmesi

Kilise merkezli üniversite	Ulus Devlet Üniversitesi	Bilgi Toplumu Üniversitesi
Diploma Hıristiyan dünyasında geçerli	Diploma ulus devlette geçerli	Diploma uluslar arası geçerli, diplomanın önemini yitirmesi, ömür boyu öğrenme
Öğretim üyelerinde uzmanlaşma yok	Uzmanlaşmış kürsü, enstitü profesörlüğü	Araştırmacı profesör kategorisinin çıkışı
Uzlaşılabilir her yerde geçerli bir müfredat	Her üniversite kendi programını düzenliyor, mesleğe yönelik olmayan müfredat	Programların tüketici eğilimlerine hassas hale gelmesi ve ucuzlatılması için modüler programlar
Papalığın denetim hakkı	Harcama denetimi dışında üniversite dışı denetim yok	Üniversitelerin dışardan akreditasyonu, öğr. Üyelerinin performans değerlendirilmesi

İ. Tekeli

Modern Toplumlarda Yüksek Öğretimin Yeri

1. Mesleki kazanım, politizasyon ve hayat alanındaki pratik sorunların anlaşılması için son referans noktasıdır.
2. Endüstriyel-yönetimsel almasığın ve askeri teknolojik düzeneğın elemanları üniversiteden devşirilmektedir.

A. Çiğdem

Üniversitenin Düşüşü

- Kurum olarak üniversite
- Özne olarak akademisyen
- Faaliyet olarak entelektüel/akademik iş

A. Çiğdem

Üniversiter Aşınma

- Akademik kimlik, kişilik ve misyonda müphemlik
- Rastlantısal olarak akademisyen olma sürecindeki sıradanlaşma ve sığlaşma
- Akademik faaliyeti kariyer yükselimi, maddi kazanç ve “halkla ilişkiler uzmanlığına” indirgeme
- Akademik metni şirket faaliyet raporuna dönüştürme

Harvey

Bilimsel Bilgi Üretimine Son...

- Beşeri bilimlerin pratik yönelimli araştırma paradigmalarına teslimiyeti
 - Eleştirel tutumun terkedilmesi
 - Üniversiter eğitimin içeriksiz kılınması

A. Çiğdem

Akademik Yaşamda Değişim

- İş güvenceli akademisyenler azalmakta
- Proje getiren, kaynak yaratan girişimci öğretim üyesi!
- Eğitimin ücretli hale gelmesi ve toplam kalite kuramı sonucunda
 - Lisans öğrencileri müşteri
 - Y. Lisans öğrencileri ise piyasadan alınan projelerin ucuz emeği

İ. Tekeli

Akademik Yaşamda Değişim

- Uluslar arası akreditasyon
- Üniversitelerin piyasa denetimine açılması
- Yayın merkezli değerlendirme

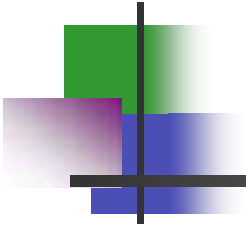
İ. Tekeli

Publish or Perish!!

- Aşırı yayın yapılması
- Kötü bilginin iyi bilgiyi kovması

İ. Tekeli

Üniversiteler uzmanlaşmış bir meta olan bilgiyi pazarlayan birimler haline getirilmişlerdir.

F.Ercan

Akademisyenler

- Kendini yenilemesine engel olan ve
- Değişime yön vermesini olanaksızlaştıran ritüalizme yakalanmaları, donuk hayatiyetsiz bir kendini yeniden üretim odağına dönüşmüştür

N. Vergin

Akademisyenler

“Akademik dünyanın modern starları, hem ulaşılmaz bir düşünce dilinin ve biçiminin temsilciliğini yapmaktalar hem de seslendikleri yerin bu dilin bütün dağarcığına a priori sahipmişçesine yazmaktalar.”

A. Çiğdem

Akademik Yaşamda Denetim “Akran Değerlendirmesi”

1. Araştırma fonlarının dağıtımı
2. Bilimsel yayınların yayınlanması
3. Akademisyen terfileri

İ. Tekeli

Gizli Müfredat

İşyerinde tezahür ettiği Őekliyle kapitalist mantığı ve akılcılığı ayakta tutan çalışmayla, otoriteyle, toplumsal kurallarla ve değerlerle ilgili belirli görüşleri meşrulaştıran özgül mesajlar içeren, derslik içindeki toplumsal ilişkilere tekabül eder.

Giroux

Üniversite Üzerinde Egemen Güçlerin Denetimi

- Bilimsel gelişmeler karşısında yaşanacak olan alan ve hakimiyet kaybı korkusu
- Bilimsel gücü hakimiyet altına alarak topluma ve karşıt güçlere yönelik hegemonik ilişki kurmak

Bilimsel alan ideolojik olarak kullanılmaktadır

İ.Önder

Sermaye Açısından Üniversite

- Son yarım yüzyıldaki eleman yetiştirme işlevini yitirmekte
 - Tüm sermaye kesimine yararlı
- Araştırma işlevi ön plana çıkmaktadır
 - Teknoloji üretim kapasitesi ile sermayeler arası rekabeti kızıştırmakta

İ. Önder

Sermayenin Üniversiteye Yönelişi

- Bir hizmet üretim alanı olarak üniversite
- Teknoloji üretim alanı olarak üniversite
- İdeoloji üretim alanı olarak üniversite

İ.Önder

Sermayenin Eğitime Bakış Ağısı

Sermaye eğitimi;

- Bir yönü ile israf
- Diğer yönü ile yeni faaliyet ve kar alanı olarak görmektedir.

İ.nder

Üniversitenin Denetimi

1. İdari vesayet altına almak
2. Ticarileştirerek piyasa güçlerinin denetimine terk etmek

İ.Önder

Üniversitenin Denetimi

En etkili yol finansmandır

- Üniversite – sermaye işbirliği sloganının altında, üniversite ve araştırma kurumlarını doğrudan sermayenin denetimine sokan finansman mekanizması bulunmaktadır

İ.Önder

Mali Denetim

Çok daha rafine ve algılanması güç bir denetim ilişkisi kurar

İ.Önder

Mali Özerklik ?

- İdarenin kendi mali kaynaklarını yaratması
- Eğitim ve araştırmanın piyasaya yönelik bedel karşılığı yapılması
- Çalışmaların yönü sermaye tarafından denetlenmesi

İ.Önder

Finansman...

Sermayenin, araştırmalar için kamu kesimini aradan çıkartıp, finansmanın bir bölümünü sağlayarak tüm araştırmaya hakim olması, idari özerkliği ve bilimsel özgürlüğü ortadan kaldırır.

İ.nder

Yarı Zamanlı Çalışma

Akademik faaliyetlerin bir bölümünün piyasa tercihleri doğrultusunda yapılmasıdır.

İ.Önder

Finansman...

Akademik personelin tüm gelirlerinin genel finansmandan ve makul düzeyde karşılanması, akademik özgürlük için kaçınılmazdır.

İ.Önder

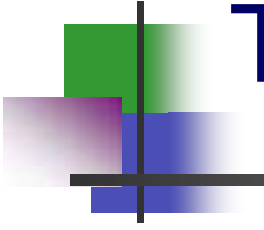

Öğrenci Ödentileri

Öğrenciye yüklenen bedel yükseldikçe, toplumun üst gelir gruplarından gelen öğrenci artacaktır.

İ.Önder

Türkiye'de Üniversitenin Kısa Tarihçesi

Darülfünun'dan 1933 Üniversitesi'ne

- Darülfünun 1865
- Darülfünun-u Osmani 1870 (1871) ilk tasfiyeler
 - Cemalettin-i Efgani
- Mekatib-i Aliye-i Sultaniye 1874 (1881)
 - Hukuk
 - Mühendislik
 - Edebiyat
 - Mekteb-i Tıbbiye-i Mülkiye
- Darülfünun-u Şahane 1900
- Darülfünun-u Osmani 1908 - tasfiyeler
- 1912, 1914 düzenlemeleri
- İnas Darülfünun-u 1914
- İstanbul Darülfünun-u 1924 *Alpkaya, Tellal*

Malche Raporu

- Yabancı dil sorunu
- Türkçe yayın eksikliği
- Kütüphanelerin yetersizliği
- Derslerin ders notlarına dayanması
- Sınavların ezbere dayanması
- Öğrencilerin fizik ve maddi koşullarının yetersizliği

Alpkaya, Tellal

1933 Üniversitesi

- 31 Temmuz 1933'te 2252 sayılı yasa
- Tasfiyeler (150/240)
- Özerklik kaldırılmış
- İstanbul Üniversitesi MEB'a bağlanmış
- İ.Ü. Talimatnamesi
 - Araştırma
 - Eğitim
 - Milli kültürü ve yüksek bilgiyi yaymak
- Nazi Almanyası'ndan kaçan 40 hoca

Alpkaya, Tellal

1946 Üniversitesi

- 13 Haziran 1946'da 4936 sayılı yasa
- Dil Tarih tasfiyesi;
 - Muzaffer Şerif, Behice Boran, Pertev Naili Bortav, Niyazi Berkes
- Üniversitelere özerklik ve tüzel kişilik
- Rektörlük seçimle
- Bilimsel araştırma ve yayın görevlerini düzenler
- 1960 yılında 147'ler
- 1961 üniversiteler anayasal güvenceye kavuşur

Alpkaya, Tellal

1971 Üniversitesi

- 20 Eylül 1971, 1488 sayılı yasa
 - Bilimsel ve idari özerklik kaldırıldı
 - Seçilen organlarca yönetim ama devletin gözetimi altında

Alpkaya, Tellal

1973 Yasası

- Yükseköğretim bir bütündür
- Tüzel kişiliğe değinir ama özerklikten söz etmez
- Anayasa Mahkemesi;
 - Yükseköğretim Kurulu ve Üniversite Denetleme Kurulu oluşumunu iptal eder
 - Akademi ve yüksek okulların üniversite olduğuna karar verir

Alpkaya, Tellal

Ve YÖK...

Türkiye 1980'li yıllardan beri YÖK olayını yaşamaktadır. Bunun bilimin üretilmesine büyük bir darbe indirdiği, üniversite çalışmalarını kısıtladığı kuşkusuzdur. Fakat, gerçek bir üniversite olsaydı YÖK olur muydu?

İ. Beşikçi

YÖK Üniversitesi

- 6 Kasım 1981
- 1402 sayılı yasa ile 4970 tasfiye
- Üniversiteleri değil yükseköğretimi düzenliyor
 - Akademik özgürlüğün sınırları çiziliyor
 - Milli kültürü genişletme ve yayma
 - Türk devriminin ülkülerine bağlı vatandaş yetiştirme
- Yükseköğretimin uygulamalı yapılmasına ilişkin esasların geliştirilmesi
- Döner sermaye işletmeleri kurma

Alpkaya, Tellal

YÖK Üniversitesinin Örgütlenmesi

- Üniversitelerarası Kurul
- Üniversite Senatosu
- Fakülte Kurulu

YÖK → Rektör → Dekan

- Emir-komuta zincirinin bir halkasıdır
- Yasama denetimi olmayan başkanlık sistemine benzer

Alpkaya, Tellal

YÖK Üniversitesinin İşleyişi

- Öğretim üyeleri kıdemli öğretmenlere dönüşmüş
- Tam gün çalışma zorunluluğu yoktur
 - Özel sektöre danışmanlık
 - Muayenehane
 - Döner sermaye
- Asistanlık kurumu sözleşmelere dayalı "mevsimlik işçi"ye dönüşmüş
- Örgütlenme hakkı yoktur
- Ödenekler
- Kütüphaneler
- Yurt dışı araştırma ziyaretleri

Alpkaya, Tellal

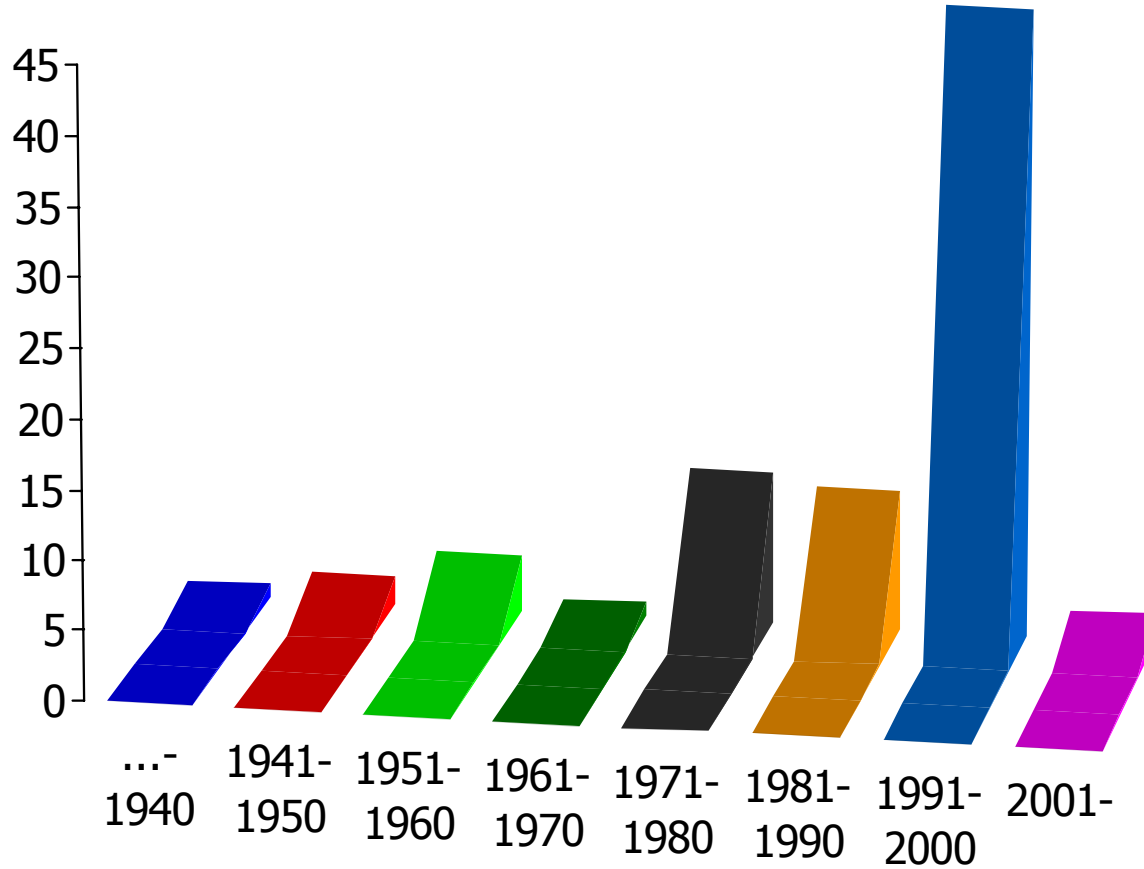
Türkiye'de Üniversiteler...

1. Elit kamu üniversiteleri
2. Vakıf üniversiteleri
 1. Elit
 2. Sıradan
3. Elit olmayan kamu üniversiteleri

Siyasal ve örgütsel merkezîyetçilik, kamu yararı kaygısı olmayan serbest girişimcilik ve parası olanın yüceltilmesi zihniyetinin ürünü.

A.İnsel

Kuruluş Tarihlerine Göre Üniversiteler

Cumhuriyet Döneminde Üniversiteler

	1923-1924	2002-2003
Yükseköğretim kurumu	1	77
Öğrenci sayısı	2914	1677936
Yıllık mezun sayısı	321	248310
Öğretim elemanı sayısı	307	71290

Eğitim Prosesinin Üretim Prosesine Dönüştürülmesi

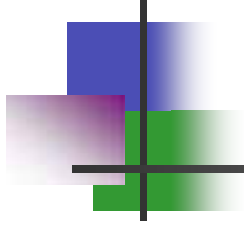
Yüksek Eğitim	İmalat
Lise ve dengi okullar	Tedarikçi
Lise ve dengi okullardan mezun olan öğrenciler	Ham madde
Üniversitede okuyan öğrenciler	Proses içinde işleme tabi tutulan ürün
Okutulan dersler	Proses aşamaları
Mezun olan öğrenciler	Son ürün
İşveren	Müşteri
İş bulan mezun sayısı	Satışlar
İş bulamayan mezun sayısı	Satılmamış veya stokta kalan ürün

S. Tekin

Ahmet İnam'ın deyişiyile...

Toplum Hekim s. 249

- Bilimin yalnızca gerçeklerin peşinde olduğu
 - Bilim insanının yansızlığı
- İlkeleri birer yanılsamadan mı ibarettir?

F. Başkaya

Jarrat Raporu (1985)

Üniversiteler piyasa koşullarına duyarlı olmalıdır!

Dünya Ticaret Örgütü (GATS)

- Yüksek öğretim kurumlarının deniz aşırı şubeleri
- Program ihraç edilmesi
- Uzaktan eğitim programları
- Yayın hakkı, patent, lisans düzenlemeleri

Akademik Özgürlük Nedir?

Akademik topluluk üyelerinin araştırma, inceleme, tartışma, belgeleme, üretme, yaratma, öğretme, anlatma ve yazma yollarıyla, bireysel ya da topluca bilgi edinme, geliştirme ve iletme özgürlüğüdür. (Eylül 1988)

Lima Bildirgesi

Lima Bildirgesi

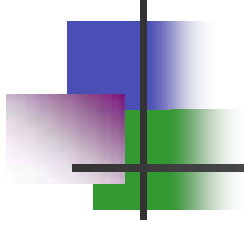
Tüm yükseköğretim kurumlarının, bilimsel ve teknolojik bağımlılığı önlemek ve bilginin edinilmesi ve kullanılmasında dünyadaki tüm akademik çevrelerin eşit konuma sahip olmalarını sağlamak için çaba göstermelerinin ve bu kurumların bölgesel, politik ya da benzeri diğer engelleri aşan uluslar arası bir akademik işbirliğini teşvik etmelerinin gerektiği dile getirilmektedir.

Salamanca Konvansiyonu

Yüksek öğretimin otonomisinin korunması, ticari değil bir kamusal mülkiyet olmasının gerekliliği, dil, sistem, tip, profil ve müfredat açısından farklılıkların korunması gerektiği vurgulanmıştır.

Mart 2001

Toplumsal sorumlulukları açısından üniversitelerin ve bağılı araştırma kurumlarının işlevlerini yerine getirmeleri, bu kurumların genel finansman yöntemi ile desteklenen, idari özerkliğe sahip kurumlar olmalarını gerektirmektedir.

İ.Önder